

1/

1

Beatriu parla

Beatriu comença:
Cor d'home, ara parlaré jo, Beatriu
jo soc en el silenci de tots els regles,
però et parlaré a tu, cor d'home.
Et parlaré intencionalment, secretament
perquè només en silenci i en secret
~~pot fer-se el meu pos en la vida~~
puc ésser vivent amb tu, en la vida.
Tu també em murlaràs, cor d'home,
ara que m'he redreçat i parlo.
Em murlaràs per escoltar el silenci i
el secret on jo visc i veuràs llavors
els meus ulls i sentiràs el meu trepig
i l'aire que fa el meu pos. I t'adonaràs

Beatriu parla

Alexandre Galí

En aquest text inèdit, Galí reflexionava sobre les condicions necessàries per comprendre la realitat, que ell situa en el retorn a la claredat i la netedat de la mirada de l'infant. El projecte, no dut a terme, hauria d'haver estat conduït per la figura de Beatriu.

A cura de **Josep Monserrat Molas**

Alexandre Galí i Coll (1886-1969) ha estat reconegut sobretot per la seva tasca de pedagog, tant pràctica com teòrica, des de les seves col·laboracions inicials amb la Mancomunitat, cridat directament per Enric Prat de la Riba, passant per la direcció tècnica de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana o la direcció de la Mútua Escolar Blanquerna, fins que va haver d'exiliar-se. Davant la prohibició de poder exercir qualsevol tasca educativa regular (els darrers anys de la seva vida va impartir una enorme quantitat de cursos i seminaris privats en el marc de les noves inquietuds pedagògiques), va excel·lir com a historiador, especialment del segle XVIII, i amb la monumental *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya (1900-1936)*, de la qual es publicaren els vint-i-quatre volums a partir dels anys vuitanta del segle passat. Menys conegut fins ara ha estat el seu perfil de filòsof. Va ser un dels membres fundadors de la Societat Catalana de Filosofia el 1923, però aquesta faceta quedà reclosa i fins fa poc no s'han conegut alguns dels materials que havien patit les vicissituds de la repressió cultural contra la cultura ca-

talana. S'acaba de publicar, resultat d'aquesta recuperació, el volum *Assaigs de vida devota* (Barcelona: Galerada, 2019), text que va quedar amagat i desconegut durant més de cinquanta anys.¹ Amb els materials d'aquesta obra, aparegué també el que podia ser el projecte, immediatament anterior cronològicament (1931-1932), d'un altre assaig dedicat a l'estudi de la dona. El manuscrit es conserva en quartilles escrites a mà amb ploma estilogràfica, tots amb la mateixa tinta, excepte els dos apartats darrers. Cada apartat té a la primera pàgina un encapçalament comú, «Beatriu parla», que hem suprimit de la transcripció perquè és el títol general. Les pàgines de cada apartat tenen una numeració pròpia a partir de la segona. En el manuscrit apareix una numeració afegida amb bolígraf en la primera pàgina de cada apartat, que mantenim entre claudàtors. Els apartats 2, 3 i 4 estan datats, respectivament, el 31 de desembre de 1932, el 15 de gener de 1933 i el 6 de febrer de 1934. La resta no té cap data. En la transcripció només s'han afegit algunes comes i alguns accents indispensables segons l'ortografia de l'època. S'ha respectat el vocabulari de l'autor.²

«La vida té moments i cada moment té la seva representació en la dona.»

[1] *Beatriu comença:*

Cor d'home, ara parlaré jo, Beatriu. Jo sóc en el silenci de tots els segles, però et parlaré a tu, cor d'home. Et parlaré íntimament, secretament perquè només en silenci i en secret puc ésser vivent amb tu, en la vida. Tu també emmudiràs, cor d'home, ara que m'he redreçat i parlo. Emmudiràs per escoltar el silenci i el secret on jo visc i veuràs llavors els meus ulls i sentiràs el meu trepig i l'aire que fa el meu pas. I t'adonaràs que el meu pit respira i que hi ha sang en les meves venes i que el meu braç flexible és com un coixí. I sentiràs la meua veu, cor d'home, perquè el silenci llavors et parlarà més alt que totes les veus; et farà com un crit que pujarà del fons de l'eternitat i totes les altres veus que semblaven coses desapareixeran; es fondran com ombres i no seran res. Sabràs de debò el que és una veu i un ésser que parla. La veu, cor d'home, no és el soroll, no és el xoc d'una cosa amb una altra, no és la vibració de l'aire. Això és soroll, és xoc, és vibració, coses altes, coses respectables, però no és la veu que parla. La veu que parla és precisament en el silenci, en la manca de vibració, en el repòs total, perquè és la veritat total. El que parla és l'esperit que ja no muda i no es veu ni es sent. Jo sóc en aquest esperit. Hi sóc d'una manera incommovible i eterna. I per això jo, Beatriu, sóc més real, més duradora, més certa que cap altra mena de dona. Per aquest silenci, per aquest secret, substància eterna de la meua substància, substància que no passa, que no muda jo, cor d'home, sóc la dona. Tu ho saps prou bé, que les altres dones són ombres de dona. Ombres que sorollegen, que trasbalsen, que pateixen, que moren. Jo sóc la dona perquè només jo visc en el regne benaurat del silenci i del secret. I tu, cor d'home, en la teua filosofia, en la teua ciència, saps prou bé que l'eternitat, la realitat, l'única realitat del món és feta de silenci i de secret; que tot el que es mou i parla amb soroll d'aire és efímer i condemnat a morir per molt que sembli omplir els buits de l'espai, per molt que ens faci tòrcer el pas, per molt que ens emmotlli com un motlle que ens troba i ens plega i doblega, per molt que ens ompli i sembli governar-nos amb energia incontrastable.

Només el que ha emmudit o no ha parlat té la veu eterna.

I té la veu forta, la veu que fa el crit més fort de tots, el clam que ressona amb un ressò més profund.

Per això jo, Beatriu, feta de silenci, et crido a tu, cor d'home, i et parlo.

[2] Tu diràs potser, cor d'home, per què parla Beatriu? Parla només perquè desitja ésser perennement almenys de la mateixa manera que són i perduren les altres dones. Quines dones vull dir, Déu meu? Parlaré d'Eva, de Maria de Natzaret, de Lucrècia, d'Antígona, de Cleopatra, d'Agripina, de Laura, de Teresa de Jesús, d'Ofèlia? Totes viuen, inclús la dolcíssima Ofèlia, que tot just un petit alè de tempesta marcia. Només jo sola aparentment no visc. El poeta assisteix a la meua mort i em transfigura, em converteix en un símbol perquè no sigui mai més dona. I jo vull ésser dona perquè ho sóc, cor d'home.

Si mires a dintre teu en quietud, en sinceritat, ponderant, sospesant valors potser trobaràs que jo sóc la més autèntica. La vida té moments i cada moment té la seva representació en la dona. Potser cada dona passa tot vivint pel clima de dones diferents. I cada una elegeix el seu clima i s'hi mor. I a tu mateix, cor d'home, a cada moment del teu viure, se't produeix un ambient divers de dona que passa prop teu potser com un vent de temptació, potser com un alè de vida nova. Per això totes viuen un moment o altre, aquestes dones. Viuen potencialment en cada cor de dona que batega i prenen forma segons atzars ignots. Viuen en cada mirada d'home que cerca i demana. Només jo sembla que no visqui i sóc potser la més perdurable, la que en el fons del seu silenci no passa mai, la salvació última en termes d'aquest món dels valors femenins, quan tots els valors femenins fracassen, el teu refugi, el teu consol definitiu, quan les dones que es veuen i no sóc jo mateixa, passen, s'acaben i esdevenen l'ombra de no res. [31 de desembre de 1932]

[3] La meua qüestió, cor d'home, és molt senzilla i molt difícil ensems. És molt senzilla de comprendre i molt difícil

Beatriu parla

Beatriu comença:

cor d'home, ara parlare' jo, Beatriu

de realitzar. Jo que només sóc un moment voldria ésser per sempre perquè sé que el meu moment és el gran moment. Mai més cap hora de la vida serà tan clara, tan certa, tan acabada com l'hora en què tu m'has vist, potser adolescent, potser ja home fet. Un moment més enllà i el doll dels temps potser t'haurà portat vacil·lacions i impureses, però quan per primer cop t'has adonat de mi, ni un tel de dubte, ni el més petit clar i obscur trencava la netedat, la consistència de la visió. Jo, Beatriu, sóc la dona, dona. Per què, cor d'home, t'has fixat en el detall extern, en allò que fuig i que mor i pot, per tant, semblar el dubte matador en l'esperit de més tremp? Si jo he desaparegut ràpidament i t'has trobat amb la dona frívola que sol anar pel món, és perquè tu també, cor d'home, no sé per quin atzar fatal, t'has aturat en les frivolitats i no has elevat la vista en allò que és etern i incommovible de la dona, en allò que sóc jo, Beatriu. I jo llavors no passaria mai en ton cor.

Quan comences a saber amb ulls humans, és quan, cor d'home, et fuig la veritat.

Cerques la realitat i perds la realitat. Això són ossos, això és carn i sang, dius tu, i sembles victoriós de la trobada, però en ton cor restes enristit i amargat perquè ni els ossos ni la carn ni la sang et donen res de debò, ni allò mateix, ai las!, que semblen ésser, i mentrestant jo, la dona, la dona eterna, superadora dels ossos i de la carn i de la sang, hauré fugit de la teva ànima per sempre més.

Ja ho veus, doncs, cos d'home, què voldria jo. Jo voldria que aquest do tan senzill i innocent de percebre les realitats o de percebre tothora el món com una realitat, cristal·lina, neta, indeformable, no et passés mai perquè jo no voldria passar mai tampoc en el teu cor. Que tu avencis en la vida, que tu creixis i vagis fent totes les experiències, no em fa res, però si has estat capaç de veure'm una vegada tal com sóc, no et donis mai; no deixis que les coses t'ullprenguin; no perdis mai aquesta netedat del mirar que t'ha fet comprendre una vegada i fon en aquesta simplicitat totes les coses i el teu engrut per anar mantenint en la integració de cada moment, el cristall sencer i improfanable d'una realitat que no ha d'ésser vulnerada per cap cantó. Inno-

cència? Inguenitat? Fe? Tant se val, cor d'home! Si ho vols saber, veuràs que al fons de totes les doctrines honestes, siguin del camp que es vulgui, hi ha aquesta mena de fe i d'inguenitat.

Res de gran no s'ha produït en el món sense la inguenitat d'aquesta fe que és l'essència de tot el que podem anomenar esperit i humanitat. Per això, jo, Beatriu, parlo avui. Perquè encara que sembli la dona d'un moment, sóc la dona més eterna de totes les dones i puc trucar al teu cor adormit i tu et desvetllaràs i m'escoltaràs. [15 de gener de 1933]

[4] El poeta em va veure morir corporalment en aquesta terra, en la faç de les coses que moren, i em va convertir en símbol. Tingué l'encert de veure que jo vivia amb tota la preeminència un instant; i tingué l'altre encert d'endevinar que després del meu moment extern jo sobrevivia en una altra mena de vida, però ell no sabia veure'm eternal com no fos fora d'aquest món. I jo, cor d'home, sóc eternal en aquest món. Tinc el meu món en aquest món. El meu món és el món de les coses absolutes. El grau de la intel·ligència i de la perfecció pot ésser més elevat o menys. El que convé és que cada moment sigui clos i acabat en ell mateix i tingui, per tant, la seva realitat absoluta.

Si aquests ulls nostres són per aquest món que veuen, en aquest circuit i no enlloc més hi ha la seva realitat i la seva moralitat. I és així, cor d'home, per una raó molt senzilla, perquè el que no és acabat no pot subsistir; el no acabat és el flanc obert a la imperfecció, a la immoralitat, al pecat. Un món concebut a base d'inacabaments, de relativisme, és un món que es destrueix ell mateix perquè és immoral. I entre el que és més acabat i més moral en el món, és el dogma. Jo, cor d'home, sóc una mena de dogma. Sóc el dogma més acabat, més definitiu, de la dona. Per això jo, per ésser, reclamo la supervivència d'aquell moment excepcional de claredat en què tu, eixint de la infantesa amb la netedat de la infantesa als ulls, m'has vist en la meua realitat més completa. El meu món, doncs, és un món d'innocència i de bona fe. La innocència de l'infant en la seva inguenitat mental, la innocència de l'adolescent en la seva

raó que el meu pit respira i que hi ha sang en les meves venes i que el meu braç flexible és com un coixí i sentiràs la meua veu, cor d'home,

ingenuïtat passional, la innocència de l'adult en la seva ingenuïtat racional. El meu món és un món de creença, àdhuc de creença en la raó, capaç de donar-nos la veritat. Quan hi ha dubte, quan hi ha vacil·lació o quan no es pot creure en la possibilitat de perfecció o en la possibilitat d'això que he anomenat l'absolut jo, cor d'home, ja no hi sóc.

Aquest és el meu món, el món de Beatriu que et parla.
[6 de febrer de 1933]

[5] Amb tot, el poeta va tenir un encert: construir damunt del meu nom un poema èpic, Beatriu és l'antilirica. Semblaria, a cop d'ull, tot al revés, cor d'home. Semblaria que jo hagués d'ésser un moment sentimental fugisser. Però no és així, jo sóc l'èpica més profunda, més humana de totes. El meu món de què t'he parlat suara només pot ésser expressat amb mots èpics perquè és el món de les realitats més objectives, més íntimes i més eternes. Per això damunt meu i amb el meu nom el poeta ha escrit l'epopeia no d'unes gestes espectaculars, sinó l'epopeia de la vida humana encarnada en un moment real que mai ningú més no ha sabut exaltar amb tanta vigoria i grandesa.

Algú prenent peu del símbol m'ha idealitzat excessivament i m'ha convertit en una mena de substància sentimental per a les hores vagaroses i de tedi. Per això els he passat entre les mans ràpida i efímera i no els he servit de res. Però jo, Beatriu, en el meu món o represento les realitats més objectives o no sóc més que una ombra pàl·lida.

Tot el que és relatiu, tot el que és subjectiu, tot el que és imprecís i fluctuant no és del meu món. Jo represento a cada moment l'estructura, la construcció i per això sóc objectiva i clàssica, real i eterna. I per això sóc essencialment èpica i la meua epopeia és la lluita contra tot el que és dubte, vacil·lació, irregularitat, concessió i pecat per amor de la llei i la norma on rau essencialment la veritat.

[6] La teva misèria, cor d'home, és la teva limitació i el teu isolament. El llenguatge, instrument formidable, és una

cosa minsa en el camp infinit de l'experiència i de l'univers. Tu, malgrat el llenguatge, ets sol al món i la teva experiència no té un radi gaire més estès que la teva actualitat, el batec que fa ara el teu cor.

La teva misèria —i també la teva grandesa— és la represa incessant de les mateixes coses. Cada home dels milions que han existit i existeixen reprèn, refà la mateixa experiència, tot sol, com si res no hagués existit mai, com si mai no hagués estat escrit ni dit res. El llenguatge és una il·lusió. L'educació és també una il·lusió. Cada home se les heu tot sol amb la seva ànima i redescobreix el món amb mil afeïxucs.

On serà, doncs, la veritat, cor d'home? Si t'hi fixes bé, veuràs que un atzar tirànic desgoverna aquest cor de veus que no s'entenen. Sembla que s'entenguin, però no s'entenen, els homes. Cadascun parla per ell tot sol com un maniàtic perquè cada home està formidablement impressionat i dominat per la seva pròpia experiència. I veuràs que tots es pensen dir de totes les coses l'últim mot. No hi fa res que al costat d'ells hi hagi algú altre que digui les mateixes coses. Ells, solitaris, van parlant, parlant perquè només s'escolten ells mateixos i en aquest desconcert, en aquesta manca de nord i de consciència, es realitzen les coincidències més absurdes i inversemblants. Què serà, doncs, la veritat? Quin serà el punt de coincidència que es pugui considerar absolut i definitiu? Les modes, els corrents d'opinió, són aquesta mena d'atzars de què et parlava. Solen ésser preses com una gran novetat amb grans admiracions, però no tenen de nou res més que l'atzar, el conjunt de circumstàncies —cegues i irracionals— que ha ajuntat uns fets que tenen una quantitat infinitesimal de nord i de congruència.

Jo voldria, doncs, cor d'home, que m'escoltessis i miràrem tots dos de seguir un camí ben al revés del que s'acostuma. Mirarem tu i jo de fer servir la mica de consciència que Déu ens ha donat per aprendre d'escoltar. En lloc d'escometre cegament cap enfora, miràrem d'anar a poc a poc cap endins; en lloc de fer via cap endavant, anirem cap enrere; enlloc de pretendre inventar coses noves que són molt velles i generalment mortes, miràrem de trobar les coses

«La profunditat! Veieu, l'ocell hi vola i sempre va més endins. La mirada vol arribar al capdavant i es sent decaure mancada de sosteniment.»

velles que són sempre noves, que són sempre vives. Miraríem de trobar, en aquest camp tràgic de les consciències individuals que no acaben d'entendre's des del fons de l'avior, el punt de consciència universal que deu ésser d'una simplicitat meravellosa, d'una claredat que desborda els mateixos ulls d'una banalitat, d'una vulgaritat tan basta, tan gruixuda com aquest pa de terra on els nostres peus amb tanta simplicitat ens apuntalen i aguanten.

[7] *El món de Beatriu – El cel blau*

És el més bell de l'estampa, aquest cel blau. La immensitat! De tan gran, fa la terra petita, petita com una peanya. Beatriu hi té els peus. És immens pertot arreu: amunt, avall, per cada costat, fora d'aquest punt de sosteniment, la terra, malaguanyat. Se'ns endú, ens xucla, ens torna no res. I Beatriu és al mig, tota sencera, tan sencera, tan acabada, tan alta, que el blau només acaba per ésser només el seu fons, la seva aureola.

La profunditat! Veieu, l'ocell hi vola i sempre va més endins. La mirada vol arribar al capdavant i es sent decaure mancada de sosteniment. Cada vegada, la profunditat crida més profunditat i cada vegada el secret és més esbalaïdor. I Beatriu ho emplena tot més enllà encara de tanta fondària, tancada amb set claus que l'abisme ha engolit. La plenitud! Tan buit i tan ple aquest blau, com els ulls. Els germes de tots els germes en la seva quintaessència; el vol de tots els pensaments, el passat, l'esdevenir, l'ara feixuc, tot adolla, tot va a raure, tot assoleix la seva essència última en aquest mar etern i universal del blau. Vibra, palpita, rutila, compacte i tupit de tanta gravidesa, com els ulls. Dipòsit immens. Claredats i pluges i benediccions i llamps i dies i nits i fets favorables i fets adversos, tot és en aquesta condensació suprema del blau, que és tan blau i tan net i tan pur com els ulls.

[8] *El món de Beatriu*

El cel blau – La casa del cel! Les cases del món fetes de terra i pedra feixuga, amb cataus obscurs i fetors! La casa

del cel, de tan prima, ni té vela per sostre. És la gran casa de tots, oberta per totes bandes, on tot és porta i tot és casa. Hi hem viscut tots de molt menuts i encara hi vivim tots petits i innocents. És la casa on trobem que Beatriu està més bé. És pròpiament la seva casa, no aquestes altres de parets tèrboles. El pare en la casa del cel hi està assegut, sense moure's per res. Només mira i somriu i ja en té prou de tan poderós que és. La mare no fa res més que contemplar el pare de tant que l'un és de l'altra. Només Beatriu va i ve i porta tots els missatges i la claror. Els vailets juguen a un cantó, en aquell cantó de cel més remot on potser s'insinua un cap de núvol. També hi passen coses, al cel. Hi passa tot el que passa en la terra perquè el cel blau és el resum de tot, és el mirall, el mirall impecable de la terra. Però tot hi succeeix dolçament depurat, tot fet llum i menys que llum perquè no es veu més que amb l'esperit, sense remor, sense feixugor, sense ocupar lloc. Beatriu, piadosa, és la figura que sortiria més aviat per al nostre consol.

[9] *El món de Beatriu*

El cel blau – Tants de camins en el món! Qui podria salvar l'angoixa de tants camins, si tots no anessin a fondre's al cel blau? Hi ha els camins que puguen i l'abasten heroics, els camins que davallen i s'hi enfonsen com en un oceà; els camins que giravolten i el sorprenen a cada revolt.

I la gent que es mou tan variada, tan nombrosa, es resol també pels camins com un punt dins la universal unitat del blau. Cada angle, cada ressalt, cada ratlla diversa troba en el blau el seu acabament i el seu repòs, com enclavats en el coixí d'una maragda immensa.

Ara som a l'última copa de pi; ja ens han deixat l'últim penell de campanar, l'últim caire de cingle esbalaïdor. L'últim ocell, vola, vola, enllà i amunt, i s'ha perdut dins la blavor i ara som sols ja, vós i jo, únic Déu sobirà, on tot existeix per sempre perquè tot ha trobat el seu definitiu amor, la seva font eterna d'unitat. Ara he conegut Beatriu!

«M'he estirat a terra prop d'uns roserets perquè jo també ho havia enllestit tot; jo ho era tot. Només mancaves tu, Beatriu.»

[10] *El món de Beatriu*

El cel blau – Matins i vespres, tot l'any, el cel apareix dominador. Quin aram, quin metall diví resistirà com aquest, implacable, el rodolar dels anys i les tempestes! Cerquem-lo, abastem-lo, i no és enlloc. Fuig com un crit, com una veu perduda i sempre tan present, tan real, tan igual. I és capaç de vestir-se, d'enfarbalanar-se, de prendre per damunt, damunt, mil aspectes diversos, frívol, lleuger i poderós, terriblement poderós, fent tremolar mil voltes el mar que no el deixa mai. Però al fons vetlla, de l'eternitat, la blavor que no té fi, constant, l'ull constant, la carícia constant, només suavitat, només claredat, només blavors sens fi.

[11] *El món de Beatriu*

El cel blau – Què hi ha dins aquesta blavor, mare fecunda! Els anys que són, els anys que han passat, els anys que vindran! Els fills dels fills hi esperen el torn i les gestes heroiques hi sobreviuen. Oceà inesgotable! El germe de tots els éssers i de tots els pensaments hi va i ve: remou, fecunda, i, per un instant, esdevé eruga que s'arrossega o bé home dempeus que medita; però retorna, àtom perdut, a la fondària eterna de la blavor. Insondable! Cada fulla, cada bri subtil, cada volva, cada cabell amorós que el vent s'endú, regnen dintre el no-res d'aquest blau, faldar maternal on no es perd mirada ni sospir. Regnen més que el tossal, o el campanar, o l'ocell heroic. Puix la dolça mare eterna del blau és feta de claredat, de diafanitat, de simplicitat; és feta de puresa immaculada i serenor.

[12] *El món de Beatriu*

El cel blau i el bri – Què m'ha passat aquest matí? No ho sabria explicar. Sé només que no vaig a l'escola i que tinc el dia per mi. Un dia clar i puríssim com si fos el primer dia del món. Ni el joc ni els companys no m'han atret. Deslligat de tots els deures, el meu esperit flota al bell atzar i es deixa atraure per allò que li pugui ésser enterament afí. Vivim en un poble no molt lluny de ciutat a la part nord d'un serrat

ple de bosc i obagor. És un poble net i endreçat, més aviat modern, amb unes casones baixes, cadascuna amb el seu tros de pati o de jardí. A casa també tenim aquesta eixida lliure a ple aire amb un racó d'horta, uns arbres i unes mates de flors. Avui tot és tan clar, tan definit que el món sembla haver assolit la perfecció suprema. No hi ha cap cosa que no estigui plenament en el seu lloc i en la seva manera pròpia d'ésser. L'ombra dels arbres i de la glicina dalt del mur i del mur mateix, és una ombra veritablement ombra que descansa i refresca i arrecera dolcíssimament; el sol és net, és clar, és pur sense xafogor, tot ell lluminositat serena. I el cel és blau com mai l'havia vist.

M'he estirat a terra prop d'uns roserets perquè jo també ho havia enllestit tot; jo ho era tot. Només mancaves tu, Beatriu. Feia estona que em mirava un bri, un pobre bri. Quina cosa tan mesquina, un bri! Però aquest bri era damunt del meu cap i darrere d'ell hi havia tot el cel tan blau i sobirà, i ell, el bri, era més gran que el cel. I es gronxava dolçament i el cel immòbil i la terra que flota tota ella en el cel el miraven gronxar. I tu, Beatriu, has passat llavors alta, serena com aquest bri, amb tota la blavor per marc i l'ampla terra, peanya humil dels teus peus.

[13] *El món de Beatriu*

El cel blau davalla – Totes les coses s'han anat afinant i alleugerint dintre l'aire. Fa un dia clar i reposat. L'esguard es complau a voleiar lluny, lluny i retorna ací al balcó obert, a la vista senzilla, cap enllà, cap avall, amb un bocí de mar, l'angle d'una teulada, un pany de paret a l'altre cantó amb una finestrella, un test, el punt encès d'un gessamí i, a baix de tot, en un petit tram d'ombra, les figurines del carrer que es mouen. La ratlla de la barana, punt de vista obsessionant, talla aquest quadro diàfan i meravellós. I en la cambra, amb l'aire dolç que acaricia les mans i els braços, el rostre i la gorja descoberta, hi entra el blau, tot el blau que ha davallat i ha anat voltant, filtrant, la terra i les coses de la terra que han anat ascendint. *Descendit de coelis!* El blau del cel, el blau del retall de mar, i els reflexos del blau damunt cada rajola, cada pom, cada test, cada figura que es mou!

pectables, però no és la veu que parla.
 La veu que parla és precisament
 en el silenci, en la manca de vibra-
 ció en el repòs total perquè és la veu.

He clos el llibre damunt de la taula i he fitat la mirada al lluny. Una oreneta se m'ha endut blau enllà cap a altres mons. El mar, els penells i la mica de gent de baix, tot s'ha transfigurat. Potser sí, la vida és una altra, la realitat salvadora és una altra, més enllà del cel blau. I a l'últim ni el cel blau no restava en la gran abstracció, quan tu has sorgit, Beatriu, una mica a contrallum, feinejadora, endreçadora, suaument corbada la nuca, negligit graciosament el cabell, nu el braç, cadenciós i noble el caminar – En què penses? M'has dit.

I realment no pensava res; puix em fallava, Beatriu, la raó del pensament. L'ocell no em trairà mai més.

[14] *El món de Beatriu*

El cel davalla – Aquest matí he sortit de casa i he baixat al carrer. Abans al carrer hi havia fang i roderes. Ara és empedrat o asfaltat. Però ara com abans les cases, cases altes o baixes, en dues rengleres més o menys llargues, més o menys acostades, el marquen, el limiten, l'enclouen. Al capdavall o de tant en tant hi ha un espai més esbarjós, una plaça, o una cantonada. Les cases són plenes de negocis i preocupacions. Botigues farcides de minúcies, tallers amb eines o màquines, despatxos on es treballa sense gaire enrenou en sengles taules.

Hom pot passar tot el sant dia en un racó davant d'un munt de papers o traient o posant objectes d'un prestatge o donant menjar a la dent voraç d'una eina. O bé, hom pot fer pels carrers les giragonses més absurdes d'un forat de casa a un altre forat sense un gran perquè.

Tant d'una manera com de l'altra ve l'hora del cansament. Serà pels volts de migdia. L'únic conhort encara és el carrer cenyit, controlat pels dos rengles adusts de cases. Sortim una mica d'esma. Fa molt bon dia. Per damunt de les cases el cel és blau. Però no és el cel el que em plau ara: és Beatriu.

Beatriu ha sortit de casa i passa pel carrer. Travessa el carrer o tomba fina i suau una cantonada. La seguim amb els

ulls i trobem que tot ha canviat. Sorgeix una mena d'harmonia. Carrers i cases com en una divina trama s'han anat alçant i són ara al bell mig del cel, al bell mig del blau. S'han aturat al mig del cel i s'han tornat ingràvides, gairebé etèries. Ciutat santa! Santa Jerusalem! I els homes que passen i les dones, aquells mateixos de dins els tallers i botigues en la llum espessa i feixuga, caminen ara circumdats de blau, acusant escorços agilitíssims, com si volessin.

[15] *El món de Beatriu*

L'horitzó – El nostre pati és magnífic: un safareig a un cantó, un galliner a un altre i un arbre. Som tres germans com tres reis, en aquest pati. El temps hi és tan absolut que no té durada. Els incidents del menjar, del dormir, de l'anar a estudi en el ritme de la vida de casa que la mare governa, no compten. L'única cosa ferma i seriosa de debò és aquest pati i la vida que hi fem. La resta de l'univers, si al món hi ha alguna altra cosa, reverteix ací. Al safareig alguna volta hi ha hagut aigua, però ara és buidat. N'hem fet un gran castell. Al galliner les gallines s'han mort i les han mort: ara és un camp d'exploració inacabable. L'arbre és l'únic ésser vivent que encara ens pot reptar: de tot el demés en som amos i senyors.

Quant de temps ha passat? Cap on hem anat? Quines gestes heroiques hem fet? Ningú no ho sabrà ni ho dirà mai.

Fins que un dia sorgeix Beatriu. Va vestida de blanc, amb unes trenes llargues damunt del pit. Ens repta a tots tres, heroics, amb unes llances magnífiques de mànecs d'escombra i uns escuts molt ben arrangats de plàtera de dolços. Jo estic enfilat, amenaçant dalt del safareig; el meu germà gran defensa el galliner i el xic espia des dalt de l'arbre a punt d'ajudar el que guanyi. S'ha acabat l'encís. Els núvols del nostre Olimp han caigut. Prop de la nostra casa, dominant el pati, s'aixeca la casa del costat, pel cel volen uns coloms que van a amagar-se en una espitllera. L'arbre es torna un arbre sense mala cara, sense excitació. I més enllà de les seves fulles, lluny, lluny, més lluny que les darre-

res cases del poble veig, per primera vegada a la vida, que apunta una muntanya blava cap al cel.

[16] *La resplendor d'un vas* – Ja és bell el sol a ple aire de bon matí o a ple migjorn, reflectit només per les onades cap als núvols i cap a la muntanya, joguinejant amb les fulles i amb el perfil dels troncs o de les carenes o de la faç humana. Però el sol que entra a casa meva per la finestra oberta de ple o només d'esquitllentes o per una escletxa en un badall de cortina, encara m'agrada més. Jo li dono hostatge llavors a germà sol i la meva casa n'és tota emmollida i el meu cor se'n sent tot orgullós. Però encara m'agrada més si dintre de casa meva resplendeix en algun vas ben brillant, ben pur del drap que hi ha passat per foragitar la pols insinuant els tels del baf traïdor. Aquesta llum reflexada en la casa meva i en el meu vas em dona més goig que tot el sol dels camps, a ple aire sense cap límit en l'horitzó. M'agraden els límits i m'agrada recollir el meu raig de llum encara que no sembli la mateixa llum. Aquesta llum del meu vas, del vas on jo bec el meu nèctar vital i on els meus beuen el mateix nèctar vital, és la veritable llum de Beatriu. Jo sóc un cos, jo sóc un gest, jo sóc un moment però sóc per sempre.

Potser em direu que el sol del meu vas i el sol del món infinit són dues coses diferents que no s'anul·len ni es combaten.

Jo, Beatriu, sóc la conciliadora. Perquè no vull morir, recullo el sol infinit en el meu vas finit puix sóc pobra i feblíssima. Ara la meva casa amb aquest vas que lluu és plena de pau. També neda en l'infinit, però com un vaixell segur. Fa goig. Les robes són més netes i pures que mai. Les cadires són a lloc, el pare i els germans parlen amb veu joiosa i calma i la cuina en activitat anuncia el moment de la taula parada amb les tovalles, el vas i el pa càlid que Déu n'hi do.

[17] *La resplendor del vas* – El cel és magnífic amb els milers d'estels i els milers d'anys in comptables. Abismes que no tenen fi! Abismes que de tan grans arriben al límit extrem del no-res i tant poden ésser en l'espai que la mirada no

abraça com en la petita gota de rosada damunt la rosa: altre univers cap endins, també infinit, també insondable. Són belles també la mar i la muntanya eternes, cadascuna amb la seva onada; l'una que resisteix de cara al cel i l'ara que bat eternament; forma potser d'un sol desig. I la varietat inacabable i núvol i ocell i arbre i roca i camí amb l'home que hi passa, són un rierol meravellós que passa de tot somni amb cada moment, amb cada matís, amb cada reflex escorrent-se, fluïnt en el blau de l'infinit.

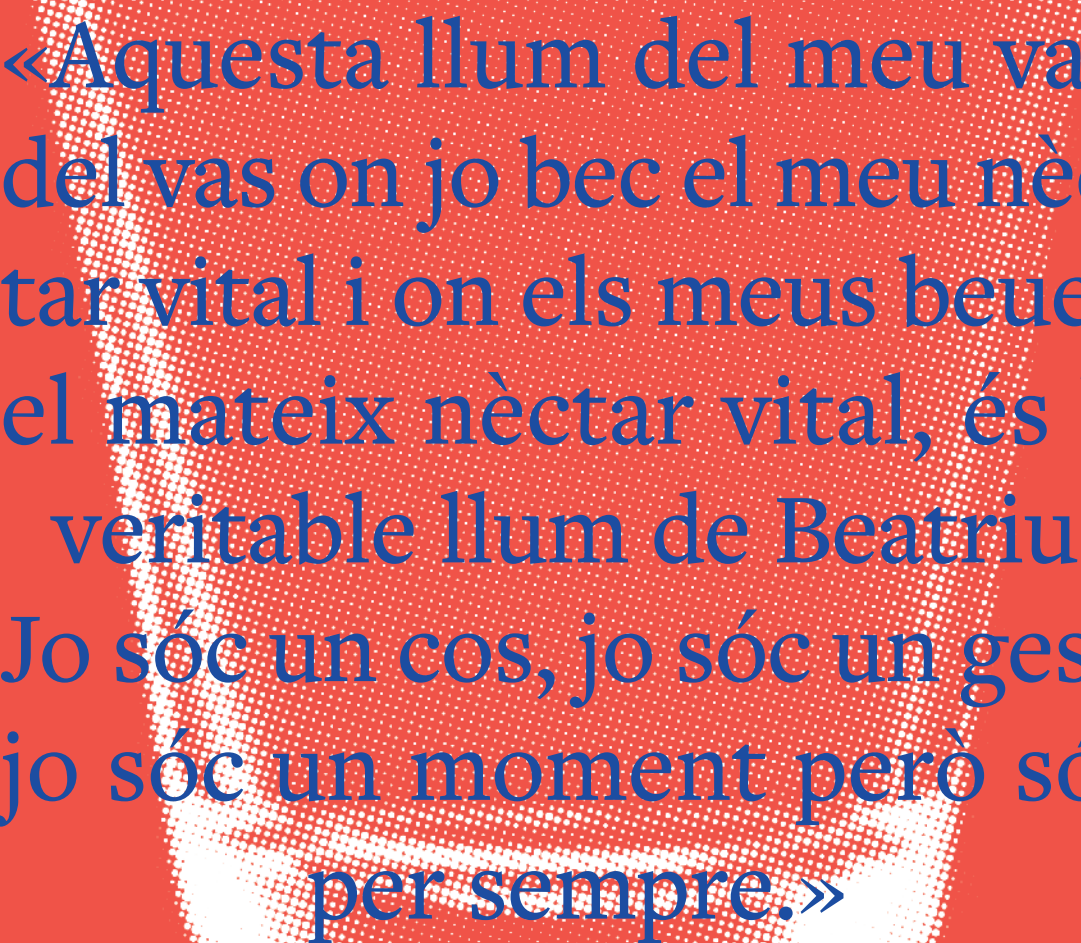
Però mireu també la resplendor d'un vas. I ara atureu-vos! Això és la casa amb la porta que tanca el fred a fora i acull el llop o la guineu o l'anyell, amb la finestra que governa la llum i l'ombra dels cels infinits. Dintre la casa el vas resplendeix i veureu al voltant d'ell totes les meravelles. Sabeu quina mena d'invenció no són el llit i la roba que el cobreix? Però és millor encara el quadre penjat a la paret que ha robat l'encís del mar i de la muntanya i la claror profunda dels ulls. No hi fa res. Trobareu encara la meravella de la taula i els que seuen al voltant i el que parteix el pa i el vi. Tot per aquest vas que resplendeix, que ha sabut fer dansar la llum que semblava la línia per excel·lència. I ara dansa i van apareguent al voltant pel misteri de la seva dansa aquest llit, aquesta taula i aquests ulls que les miren i són més pregons que qualsevol univers.

Jo sóc Beatriu!

Notes

- 1 I que tracta de les figures d'El Greco, Hamlet, Bach, Sòcrates i Pascal.
- 2 El manuscrit ha estat dipositat a la Biblioteca de Catalunya.

«Aquesta llum del meu vas,
del vas on jo bec el meu nèc-
tar vital i on els meus beuen
el mateix nèctar vital, és la
veritable llum de Beatriu.
Jo sóc un cos, jo sóc un gest,
jo sóc un moment però sóc
per sempre.»

Alexandre Galí